

[Transcript] Forklart / Pride blir annerledes for mange: - En frykt som ikke har vært der

Og hør den panikken, 2-3 andre mennesker, fordi det er sånn, man kjenner det ikke før man hører det.

Det er en sånn egen lyd i stemmen.

Skjutingen på 4 årets Pride henger som en mørk sky over årets feiring.

Da ble to menneskeskutt og drept i Oslo.

Men det er en flykt som ikke var det er før, og den ser jeg oss venner.

Jeg ser det når jeg ser spennende. Jeg ser det når jeg ser dem.

Og det som ser jeg blir dritt før.

For i uke kommer tillegg en knusende dom mot PST.

Angreppet kunne vært stoppet.

Du hører på forklart fra Aftenposten, der vi går i dybden på en nyhet sak.

I sommer vil vi gi deg minst to episoder i uken.

I dag handler det om Pride, og hvordan feiringen i år kjennes helt annerledes.

Det er tirsdag 20. juni, og jeg heter Sølul.

Mange skjæve forteller at de år kjenner på blandede følelser.

Jacob Sem Osmussen, du er journalist her i Aftenposten.

Neste tiden så har du møtt og snakket med folk som feire Pride.

Hva slags følelser er de sitte med nå?

På den ene siden er det mange som føler at det er viktige noen ganger å feire og markere Pride.

Samtidig så sitter mange med en frykt og en sorg over den motstand den skjævebevegelsen har møtt den siste tiden.

En av dem jeg møtte var Benediktes Salvesen.

Hun er 27 år fra Trondheim og jobber som lærer i Oslo.

Og hun vil aldri glemme 25. juni 2022.

Men jo, jeg husker den dagen. Vi har på salt først.

Den kvelden angreppet var.

Og så dro jeg å kjære min hjem.

Og så husker jeg vi stod på banen på perrongen og bare holdt rundt hverandre.

Og jeg har bare taget sånn, hergut kan.

De har bare dykt oss ut for nå.

Og jeg var oppriktig redd for det var sånn hergut.

Jeg tenkte at det var redd for det så rakt.

Det var bare en prusive tåel.

Det var en tanke som faktisk kan ha.

Ja, ja, ja. Og jeg husker bare, jeg klarer ikke å sove den natten.

Og så bare å løse nyheten for det bruker jeg gjør.

Men jeg er ikke klar så.

Og så plutselig så skiting på utested Oslo.

25. juni i fjord ble to men drept og 23 menneske skadet i terrorangreppet.

Du skytter meg sånn!

Sanjarmottaporer er siktet for drap, drapsforsøk og terrorhandlinger.

Islamisten Arfan Bhatti og to andre menn er siktet for medvirkning til angreppet.

Jacob, hvordan påvirker denne hendelsen Pride i år for de som du møtte?

Alle jeg har snakket med er blitt preget av skitingen i fjord.

[Transcript] Forklart / Pride blir annerledes for mange: - En frykt som ikke har vært der

Mange er redde, eller sintet, eller beggedelig.

Og de fleste sier de fortsatt skal feir og gå i paraden, men at det vil bli anledes i år.

Jeg tror ikke jeg kommer til å bli redd før jeg går i paraden.

Når du tar det noe liksom, så skjønner jeg sånn at jeg tror jeg kommer til å skjønne på det når jeg går den.

Like mye som selve angreppe, så setter også etterspillet preg på årets markering.

Journalist Andrea Spokkefoss har set nærmere på en rapport om hva PST har gjortet før angreppe.

For her har det kommet fram mye.

Denne rapporten pillerist i insatsen til politiksekretstjeneste, og den sier egentlig rett ut at de kunne ha klart å stoppe gjerneksmannen fra å gå ut og skytte på.

Uskylde de mennesker hadde de bare gjort en bedre jobb i forekant.

Det er egentlig to hovedting som de er opptatt av.

For det første er det sånn at Sani Armatta por som var siktet for angreppe, var jo ingen ukjent fyr for PST.

De visste godt hvem han var, og at han var i miljøet til islamisten Arfan Batdi.

Utvalget mener at der som PST hadde vært tettere på Matta por, så kunne angreppet ha vært stoppet.

Det andre er at PST 5 dager før angreppet fikk et varsel fra Forsvarens etterretningstjeneste, om at det mest ansynlig var et terrorangrepp mot Norge under planlegging.

Men dette tipset ble aldri fullt opp skikkelig av PST, og hadde de gjort en bedre jobb med det tipset, så kunne angreppet ha vært avverget mener utvalget.

Og hvordan har reaksjonene vært etter etter?

De har vært både mange, og kraftige og svært høylite allerede på dag en, som oppe hos PST-sjefen legger seg langflatt og beklage.

Det skjer med miljøet har vært opprørte, og det politiske reaksjonen har vært ganske sterke.

På Stortinget er det blitt brukt ord som et retningsvikt,

og nå kommer også denne saken til å bli behandlet en av Stortingets mektigste kommenter, kontroll og konstitusjonskommenten.

Og etter hanteringen av angreppet i fjor,

det er jo det jo ikke noe rart at Silviten blir svækk av.

Men det er ikke bare det som gjør Pride annerledes i år, for å benne dikter og mange andre.

Etter 13 år som pilot, hoppet Kristine Lorang bokstavlig tallet inne,

fulgte grøndedrømmen og startet bastuppedriften Kuk Oslo,

og i dag kan hun skilte med nye bastur og 32 ansatte.

Reinskap er ikke det jeg er best på, så for meg er det opplagt at vi skal hjelpe her.

Vi har en regnskapsfører som forstår vår bransje,

og de hjelper oss å ta i bruk automatiseringen og alle de smarte løsningen som finnes i regnskapsprogrammet TripleTex.

Vi har brukt TripleTex sin oppstart, og kan genuint anbefale det til andre.

Nå kan du prøve det veldig fleksible regnskapsprogrammet

TripleTex gratis i 14 dager på TripleTex NO gratis.

Det siste 10-året har Pride-markeringen i Norge vokse seg større og større.

Flere deltar og flagger, og Pride-arrangeres flere steder i landet.

For noen år siden hadde vi jo noen ganske opphede debatter om homofilt ekteskap.

[Transcript] Forklart / Pride blir annerledes for mange: - En frykt som ikke har vært der

Men da det ble inført først borgelig i 2009, og så i kirken i 2017, virket det som i hvert fall for meg at Pride i noen år var litt mindre kontroversielt. Men så skjedde det nå for et par år siden som gjorde mer polarisert igjen. Og denne utviklingen var opprinnelig bare en magefølelse, men så begynte jeg å snakke med andre som hadde kjent på det samme. Jeg føler det er noe som helter å skjere i samfunnet. Jeg føler det var en lukke for en år siden, men det var mer åpenhet. Men noe som du sa, det er så polarisert. Det virker som om folk har motstand mot mangfolk, og motstand mot at man kjemper for rettigheter til folk. Man synes at det er for mye. Man synes at folk blir forkrenka. Så er det ut på hvordan skal vi klare å sakne dem på en måte at de ikke bare får noe mer motstand. På den ene siden så har negative holdninger mot skjævet sunket til siste årene her i Norge. I følge undersøkelse fra bufter så har Nordmenn større aksept for hverandre nå enn før. Men på den andre siden så har vi sett en del medie-saker i det siste. Saker om flaggbrenning, om redbarna som først avlyste, men så flyttet et Pride-arrangement for barn, om politiet i Østerrike som stoppet et planlagt terroragrep mot Pride, og trusseler mot Pride i Bergen. I tillegg er det en spesiell debatt som får mye oppmerksomhet, og som blir mer og mer polarisert. Det er særlig kjønnsdebatten som har gjort Pride mer polarisert igjen. Dette engasjerer fordi det får mange hand om noe helt grunnleggende. Kjønnsstrukturerer mye av samfunnet og hvordan vi lever livet vårt. Når man stiller spørsmål ved etablerende systemet, etablerende systemet om kjønn, så er det mange som synes det er vanskelig å forstå. Og da på den ene siden har vi transpersoner som blant annet kjempe for vårt 30-juridisk kjønn og bedre tilgang til kjønnsbekreftende behandling, og på den andre siden har vi dem som mener at vi ikke har noe informasjon og hvilke konsekvenser dette vi har. Kjønn er også kanskje blitt det viktigste tema i den amerikanske kulturkrigen, som smitter oss over på debatten i Norge. Høsten 2021 begynte myndighetene å undersøke mulighetene for å innføre en ny kjønnskategori. Også fri, foreningen for kjønns- og seksualitetsmangfall støttet forslaget og med innføre et tredje uridisk kjønn. Dette var mange kritiske til. De mener biologien skal være tyngere en kjønnsidentitet og bruke tilgang på graderoby og idrett som eksempler på juridiske utfordringer.

[Transcript] Forklart / Pride blir annerledes for mange: - En frykt som ikke har vært der

Det har gjort at folk har kritisert bruken av regnbuflaget.

Nå forbinder det med et symbol i en debatt.

Altså at foreningen fri jobber blant annet for et tredje juridisk kjønn

står helt sentralt i hvorfor folk er kritiske til Pride.

Foreningen fri's lokallag i Osloviken er i nemlig Oslo Pride,

og mange tenker at de må være ene med foreningen fri alt for å kunne feire Pride.

Men det er en misoppfattning.

For selv om Oslo Pride ejes av fri, så er de uavhengige og har som mandat

å fave ned hele den skjævebevegelsen.

Pride er jo dessuten en internasjonal feiring og markering helt uavhengig av foreningen fri.

Men disse debattene har de også påvirket holdningen til regnbuflaget

som blir brukt som et symbol for hele Pride?

Ja, for noen tror at hvis man flagger mer regnbuflaget, så flagger man for foreningen fri.

Men når de gjelder regnbuflaget, så tilhører ikke det foreningen fri Oslo Pride

eller noen andre aktører egentlig.

Det brukes over hele verden som et symbol på mangfold og skjæves rettigheter.

Alt bråke rundt denne debatten førte til at Thon Hotels forbudte hotellene siden

å flagge med regnbuflaget for den ukesiden.

Årsaken var ønske om å være neutrale.

Tiesla ble det kjent at Thon Hotels hadde gått ut med et forbud mot bruk av Pride-flag på hotellene siden.

Etter massiv kritikk så snudd Thon Hotels,

og de sier at de underderte signaleffekten i å lavere flagget

og at de skal fortsette å jobbe for mangfold, inkludering og toleranse.

Selv om hotellskjæves nuddet så har det fortsatt vært en del oppstyr rundt regnbuflaget i år.

Brenningen av flagg rundt i landet har skapt Retzel og Euro.

Noen har valgt å anmelde, men vi vet ikke noe om motive bak.

Det kan være alt fra hærverk til motstand mot skjæve.

Uansett grund blir disse hendelsene med på styrke følelsen mange skjæve har,

om at Pride-debattene er blitt mer betente.

Så flaggbrenning, trusseler og en polarisert kjønnsdebat stemmer det

at det er flere hatutringer mot skjæve nå, Jacob?

Her er det en del vi vet og en del som vi ikke vet.

Vi har statistikk som viser at det er blitt mindre negative holdninger til skjæve,

men at tallet på anmeldelser av hattkumeralitet med bakgrunn i seksuell orientering har gått svagt oppover de siste tiårne.

En annen statistikk viser en spesielt stor økning i anmeldelser av hatutringer

på grunn av seksuell orientering og kjønnsidentitet i tiden etter angrepp i fjord.

Men så er det viktig å underskikke at vi ikke vet om det betyr at

det er blitt mer kriminalitet og hatutringer av denne typen,

eller om det er flere som anmelder.

Hva sier i skjæve som du har snakket med deg om alt dette her?

Mange av dem sier at de blir utmattet av hele tiden å lese om

brenter, regnbuflag og reddbarnet som må flytte et par arrangement for barn

[Transcript] Forklart / Pride blir annerledes for mange: - En frykt som ikke har vært der

på grunn av trusseler, og kommentarfeltene er aldri hyggelig lesning, og så sier de at uansett om det ikke omhandler deg som person så kan det ofte kjennes som en personlig sak.

Jeg kan liksom, hvis jeg sitter alene igjen, så betenker jeg, Øy, så mange verden som hater meg, og en del av meg som jeg overforer ikke kan gjøre noe mer. Hvordan skal vi liksom ta imot dem som har de meningene? Hvordan skal vi få dem til å forstå? Hva gjør dette her med feiringen deres? Selv om mange blir slitende, blir flere av dem også mer motiverte til å markere og feire. Så vi skal ikke se bortifra at vi får en enda mer folkerik og enda mer høylydt pride i år. Du har rørt en podcast fra Aftenposten. Det var journalist Jacob Sem Osmunsen som forklarte deg hvorfor og hvordan Pride kjennes annerledes ut i år. Denne episoden er laget av produsentene Anders Weberg, Olave Eggesvik og meg, programleder Synne Søholl. Resten av forklart er Jenny Føleland og Philip A. Johannesborg. Lydene du hørte er hentet fra VegaTV, CNN, ABC News, Snapchat og TV2. Angrepp 2020 i fjord kunne ha vært avverget. Til slutt vil dette trolig påvirke krigen og særlig Ukrainas plan. Den norske kronen ligger nå på intravenøsbehandling. Den er ekstremt svekket. Den har det fært rett og slett. Hver dag forklarer vi en nyhet sak for deg, så du slipper å lese igjen om alle nettavisene selv. Og det skal vi også gjøre i hele sommer. Mens andre har fære, så fortsetter forklart med to episoder i uken gjennom hele sommeren. Og det gjør vi fra 19. juni og ut i juli. Alle episodene er fortsatt helt gratis. Følg oss gjerne i Spotify eller der du hører på podcast, så får du alltid vite når en ny episode er ute. God sommer!